

INFANTERIA ROMÂNĂ ÎN RĂZBOIUL DE INDEPENDENȚĂ (1877-1878)

Cucerirea independenței de stat a României reprezintă un important moment în istoria militară a poporului român. Prețul acetei victorii a însemnat jertfa a 10.000 de ostași români căzuți pe câmpul de luptă – morți și răniți¹.

Potrivit prevederilor convenției de la Paris (1856) România avea dreptul să aibă doar „un sistem defensiv permanent” pentru apărarea granițelor², dar situația militară și politică din deceniul al VIII-lea impunea statului român să adopte măsuri menite să întărească armata.

Deschiderea ostilităților sârbo-otomane și accentuarea „crizei orientale” au determinat autoritățile de la București, să acționeze în vederea creșterii efectivului armatei și înzestrarea ei pentru menținerea „cu armele (...) a drepturilor țării, a integrității sale teritoriale”³.

Ministrul de război, colonelul Gheorghe Slăniceanu – după concentrările de instrucție și manevrele din toamna anului 1876 –, preocupat de „a grăbi organizarea infanteriei teritoriale într-un mod în care să se garanteze (...) o mai grabnică mobilizare și a unui număr mai considerabil de forțe”, propune creșterea numărului de militari și alocarea de fonduri pentru înzestrarea trupelor⁴.

În noiembrie 1876 propunerea colonelului Slăniceanu privitoare la dezvoltarea structurii organizatorice a infanteriei – pe baza legii din anul 1872 – este aprobată; astfel, infanteria va fi compusă din 8 regimente de linie, 16 regimente de dorobanți și 4 batalioane de vânători⁵.

Un element nou îl constituia brigada de infanterie, înființată în toamna anului 1876, care avea în componență 3 regimente de infanterie, dintre care un regiment de infanterie de linie și două regimente de dorobanți⁶.

Cele patru divizii constituite în două corpuri de armată aveau 52 batalioane de infanterie, la care se adăugau 46 escadroane de cavalerie, 24 baterii de artilerie și 4 companii de geniu, însumând un efectiv de 58.700 de oameni – din care 80% erau infanteriști –, ele au format armata activă⁷. Efectivul întregii armate mobilizate, la 25 martie 1877, a fost de 103.700 de oameni.

În preajma războiului de independență, infanteria română era înzestrată cu armament de proveniență germană, rusă și engleză, care avea calibre și performanțe tehnico-tactice diferite, ceea ce a creat probleme militarilor români în timpul operațiunilor din Bulgaria.

Armele de foc din dotarea armatei române erau: pușca franceză

Minié, model 1861 ⁸⁾, carabina model 1863, arma englezească Peabody, model 1868 ⁹⁾, arma rusească Krinka, model 1869 ¹⁰⁾, armele germane Dreyse cu „ac” (percutor – n.n) model 1841, 1857 și 1862 ¹¹⁾.

În anul 1877 diviziile 1 și 2 au fost dotate cu arma tip „Peabody”, model 1868 – câte 200 de bucăți de fiecare companie –, iar diviziile 3 și 4 au fost înzestrate cu arma tip „Dreyse”, model 1867 ¹²⁾.

Infanteria română era echipată după modelul infanteriei franceze, singura modificare era înlocuirea chipiului model francez cu modelul german la infanteriști, dorobanții purtau căciula neagră cu penaj, iar vânătorii aveau pălăria cu penaj ¹³⁾.

În timpul războiului din 1877-1878 au fost luate măsuri pentru aprovizionarea infanteriștilor cu corturi și foi de cort individuale, iar pentru timpul friguros au fost procurate cojoace și flanele. Trebuie remarcat faptul că articolele mai sus amintite au putut fi cumpărate și datorită donațiilor în materiale și bani făcute de populație ¹⁴⁾.

Pentru a preveni transformarea teritoriului românesc în teatrul de operațiuni militare, guvernul român a acceptat trecerea trupelor țariste prin România spre Bulgaria. În acest scop, la 4 aprilie 1877, a fost semnată convenția guvernamentală ruso-română urmată de ruperea relațiilor diplomatice cu Poarta otomană.

Trebuie subliniat că în convenția amintită nu au fost prevăzute clauze privind participarea armatei române la războiul ruso-turc, ce urma să se desfășoare la sud de Dunăre.

La 6 aprilie 1877, a fost dat publicității decretul de mobilizare a armatei, după care diviziile 1 și 2 infanterie sunt concentrate pe frontiera Olteniei, iar diviziile 3 și 4 sunt dispuse în Muntenia ¹⁵⁾, cu specificația de a apăra capitala de o eventuală agresiune otomană.

Prin acțiuni ferme subunitățile românești aflate în apărare au oprit încercările inamicului de a pătrunde la nord de Dunăre în zonele Rast, Bistrița, Ostroveni, Bechet și Islaz ¹⁶⁾.

La începutul războiului ruso-turc, forțele otomane din Peninsula Balcanică erau dispuse în patru grupări, astfel: una în Dobrogea cu un efectiv de 10.000 oameni, alta, care număra 120.000 de militari, se afla în zona Șumla – Varna, o a treia formată din 40.000 de soldați, ocupa trecătorile Munților Balcanici și zona Sofia și cea de-a patra era cantonată în zona Vidinului, cu cca 50.000 de oameni ¹⁷⁾.

Acțiunile militare ruse încep propriu-zis la jumătatea lunii iunie 1877, când trupele țariste forțează cu succes Dunărea în punctele Bechet – Ghcet și Zimnicea – Șistov.

După primul eșec al trupelor rusești în fața Plevnei, la 8/20 iulie 1877, guvernul român a acceptat cererea formulată în mod indirect de comandamentul rus din Balcani, ca armata română să treacă Dunărea, să ocupe cetatea Nicopole, să execute acțiuni de curățire și de apăsare a raionu-

lui Nicopole ¹⁸⁾. Misiunea a fost îndeplinită cu succes de unitățile de infanterie ale Diviziei a 4-a.

O situație dificilă pentru armata rusă s-a creat, la 18/30 iulie 1877, când s-a înregistrat un dublu eșec rusesc în raionul Plevna și, respectiv, înfrângerea generalului Gurko la Stara Zagora ¹⁹⁾.

La 19/31 iulie 1877, marele duce Nicolae (comandantul suprem al forțelor ruse din Balcani a trimis vestita telegramă „Altetei sale Domnului Carol, la Poiana”, în care solicita: „... Rog faceți fuziune, demonstrație și dacă-i posibil trecerea Dunării, ceea ce dorești să faci. ...” ²⁰⁾.

În 16/28 august 1877, a avut loc întâlnirea lui Carol I cu țarul Alexandru al II-lea și marele duce Nicolae, la cartierul imperial de la Gorni Studen. Cu această ocazie, Carol a afirmat că „se înțelege de la sine” ca el să comande personal armata română ²¹⁾.

Odată cu perfectarea convenției de participare a armatei române alături de cea rusă la războiul împotriva turcilor, Marele Cartier General român a stabilit o nouă organizare a armatei active, care a fost împărțită în armata de operațiuni ²²⁾ și armata de observație ²³⁾.

Prin decretul nr. 1772 din 20 august 1877 la comanda armatei de operațiuni române a fost numit generalul Alexandru Cernat ²⁴⁾, iar în funcția de șef de stat major al armatei de operațiuni a fost desemnat colonelul Constantin Barotzi ²⁵⁾.

Cu această inadrare s-au dus luptele din cursul lunilor august și septembrie 1877, adoptându-se dispozitive pe eșaloane, comandate de ofițerii cu funcții de răspundere din centrul marilor unități.

În rândurile armatei române – în ciuda diferitelor probleme – doamne o stare de spirit optimistă. Un exemplu în acest sens îl constituie scrisoarea maiorului Dimitrie Giurescu către soția lui, în care scria că: „(...) După ce întâia sa luptă (la Plevna – n.n.) este o luptă gigantică, pe un teren fortificat până la extremitate de turci, apoi consideră reaua impresie morală ce le-a făcut văzând pe scumpii noștri aliați (ruși – n.n.), neconținut bătăuți de turci.” ²⁶⁾, dar „oștirea tânără” română credea în victoria ei.

Prima victorie românească la Plevna s-a înregistrat, la 27 august 1877, când unitățile Diviziei 4 infanterie, încadrată în Armata de Vest, comandată de domnitorul Carol, au cucerit redanul înalt de 900 m est de reduta Grivița 1 și au respins mai multe contraatacuri date de turci. Astfel distanța între avanposturile diviziei și reduta otomană s-a redus la 700 m ²⁷⁾.

De remarcat că, la 29 august 1877, pentru prima oară în armata română, un stat major general a elaborat un ordin de luptă scris – actul a fost semnat de generalul Cernat –, în care erau prevăzute misiunile diviziilor și se indicau anumite procedee de acțiune, care trebuiau să suplinească elementele de cooperare ²⁸⁾.

Trupele române au participat în zilele de 30-31 august la cel de-al treilea atac asupra Plevnei, Dispozitivele de luptă adoptate de comanda-

mentul infanteriei, au fost cele indicate de regulamentul de luptă din anul 1868, care prevedea elemente de tiraliori în față, urmate de un eșalon de atac – care constituie principala forță de lovire –, și un al doilea eșalon, denumit de susținere ²⁹⁾. Cu grele sacrificii, românii au reușit să cucerească reduta Grivița 1.

La 30 august 1877, semnalul începerii atacului asupra redutei Grivița 2, a fost dat de Divizia 3 infanterie. În această luptă cade comandantul de batalion, maiorul Șonțu. Conducerea acțiunii ofensive este preluată de căpitanul Leon Croalia, „ (...) deși era rănit la mâna stângă și căzu mort împreună cu mai mulți ofițeri inferiori și un mare număr de soldați.” ³⁰⁾.

Cu tot eroismul armatelor române și ruse, Plevna se dovedea o fortăreață foarte greu accesibilă atacatorilor. Această situație arăta că domnitorul României, Carol I, a avut dreptate când s-a opus de la început atacurilor frontale, ușor de respins de apărătorii turci, aflați la adăpostul puternicelor centuri de forturi, legate între ele prin transee. Atunci s-a hotărât aplicarea tacticii asediului complet.

Până în luna octombrie Plevna a fost incercuită și au fost cucerite o serie de redanuri de apărare turcești, ajungându-se la cercul cel mai apropiat de apărare exterioară a redutei Plevna.

La 7 noiembrie 1877, infanteriștii români au participat la cucerirea cetății Rahova, ocupată de 3000 de turci. „Odată Rahova cucerită cetății Rahova, ocupată de 3000 de turci. „Odată Rahova luată ne vom stabili acolo – scria maiorul Ciurescu –, ca să acoperim spatele rusilor, care inaintează spre Sofia...” ³¹⁾.

La începutul lunii noiembrie are loc un nou atac împotriva redutei Grivița 2. Sub acoperirea artileriei infanteriștii au pornit la acțiune, au fost nevoiți să se apropie de redută prin șanțuri și tunele, ca, apoi, să se avânte la atac din mișcare. Despre această luptă T. C. Văcărescu scria că: „Distanța fiind atât de mică, soldații noștri nici nu trag foc spre a pierde timpul cu împușcături zadarnice, ci se aruncă direct la baionetă asupra dușmanului.” ³²⁾.

La 27 noiembrie 1877, trupele turcești din Plevna au primit ordinul să „spargă” incercuirea pe direcția Plevan – Cucovița, pentru a se îndrepta spre Sofia.

Locotenentul norvegian Gunar Sölfest Flood, martor ocular la luptele de la Plevna, nota la 28 noiembrie 1877: „La 6 (dimineața – n.n.) masa principală a turcilor era adunată între Plevna și podul Vidinului și începu ieșirea, ocupând încă forturile de la Opanez. (...) cum se făcu ziuă, toate bateriile rusești începură a trage și turcii trebuiau să se retragă peste poduri.” ³³⁾

Planul turcesc a eșuat deoarece diviziile 3 și 4 infanterie române au cucerit zona Susurlu, respectiv Opanezul. Astfel, au fost create condiții pentru Divizia 3 infanterie, să cucerească reduta Grivița 2 și să înainteze pe valea

Bucovului „... încet și cu băgare de seamă. Se constatare – nota locotenentului Gunar Sölfest Flood – că reșuta Grivița (2 – n.n.) era cu totul minată.”³⁴⁾

La 28 noiembrie / 10 decembrie 1877, după lupte grele și un lung asediu, Plevna s-a recunoscut învinsă și comandantul cetății, Osman Pașa, s-a predat colonelului Mihail Cerchez, comandatul Diviziei 2 infanterie³⁵⁾.

Corpul de Vest – constituit sub comanda generalului Nicolae Haralamb –, care, cu trei divizii (1, 2 și 4 infanterie), cu un efectiv de 13.500 de oameni a primit ordinul să cucerească cetatea Vidin³⁶⁾.

Cetatea Vidin era puternic întărită cu două centuri de ziduri groase crenelate, dublate în față de șanțuri adânci și largi. Comandantul generalul Izet avea în subordine un efectiv de 10.000 de oameni. Din acest raion se putea amenința spatele trupelor ruso-române și să se efectueze acțiuni la nord de Dunăre.

În prima parte a lunii decembrie 1877 a început deplasarea diviziilor române, care aveau misiunea să cucerească Vidinul. Prima divizie care a intrat în luptă a fost Divizia 1 infanterie. Aceasta a trecut Dunărea pe la Bechet și a atacat rezistențele otomane de la Nazâr – Mahala și Vidbol, pe care le-a cucerit la 29 decembrie.

Acțiunile împotriva cetății Vidin au început la 12 ianuarie 1878, după ce au fost anihilate punctele de rezistență de la Capitanovcea, Inova, Smârdan, Tatargic și Novoselce. Cetatea a fost incercuită, iar comandantul român a ordonat executarea unui bombardament de 10 zile asupra cetății, după care să înceapă asaltul³⁷⁾.

Asaltul trupelor române nu a mai avut loc, deoarece la 19 ianuarie 1878 s-a încheiat armistițiul la cererea comandantului turc. Generalul Izet pașa s-a predat cu toată armata sa trupelor române.

Eroismul și vitejia soldatului român au fost arătate lumii și de core-spondenții de presă, astfel în ziarul vienez „Die Presse” se scria că: „Ordinea excelentă și sângele rece al soldatului român, dovedesc indeajuns moralul trupelor”, în ziarul englez „Daily Telegraph” se nota: „Soldații români s-au bătut cu o bravură demnă de cele mai bune elogi”, iar ziarul italian „Il dovere” menționa că „... românii au dat o probă de vitejie unică, de o valoare puțin comună”³⁸⁾.

Războiul de independență a dovedit că personajul principal al luptei directe cu inamicul este infanteristul. Pentru actele lor de vitejie, atât comandanții români, cât și cei ruși, au acordat decorații și brevete, au citat în ordine de zi pe ostașii români, care și-au făcut merituos datorită față de țară.

La 2/14 decembrie 1877, la Plevna, în ordinul de zi către armată, Carol I arăta : „Povestea faptelor mărețe ale trecutului, voi ați îmbogățit-o cu povestea faptelor nu mai puțin mari ce ați săvârșit, cartea veacurilor va păstra, pe neștersele ei foi, numele acestor fapte alături de numele vostru.”³⁹⁾.

1. Ion Țuța, **Infanteria română. Contribuții la istoricul armei. De la începuturi până la primul război mondial**, vol. I, Editura Militară, București, 1977, p. 208.
2. Ion Ionescu, Petre Bărbulescu, Gheorghe Gheorghe, **Tratatul internațional ale României, 1854-1920**, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1975, p. 161.
3. **Istoria trupelor române de grăniceri**, Editura Militară, București, 1987, p. 160.
4. *Ibidem*.
5. **Curs de istoria artei militare. Artă militară românească de la apariție până la primul război mondial inclusiv**, Editat în A.M.G., 1968, p. 216.
6. Ion Țuța, *op. cit.*, p. 214.
7. *Ibidem*, p. 216.
8. Pușca franceză Minié, model 1861, cu cocoș și capsă cu fulminant de mercur, avea o cadentă de tragere mică. Vezi: Ion Țuța, **Infanterie română**, vol. I, p. 179.
9. Pușca engleză Peabody, model 1868, calibrul 11,43 mm, face parte din categoria armelor cu bloc basculant. Vezi pe larg Ionel Batali, **Armamentul din dotarea armatei române în timpul războiului de independență**, în „Studii și materiale de muzeografie și istorie militară”, nr. 2-3/ 1969 - 1970, p. 164.
10. Pușca rusească Krinka, model 1869, calibrul 15,43 mm, folosea sistemul de încărcare pe la clată, bătaia era de 800-850 mm, Vezi Ionel Batali, *op. cit.*, în „Studii materiale de muzeografie și istorie militară”, M.M.C., nr. 2-3/1969-1970, p. 165.
11. Pușca germană Dreyse, model 1862, calibrul 15,43 mm, avea încărcarea pe la culantă, realiza o cadentă de tragere de 6-8 lovituri/ minut, era nesigură pentru trăgător, Vezi Ionel Batali, *op. cit.*, în „Studii și materiale de muzeografie și istorie militară”, M.M.C., nr. 2-3/1969-1970, p. 163.
12. Ion Țuța, *op. cit.*, p. 198.
13. *Ibidem*.
14. *Ibidem*, p. 222.
15. Gheorghe Platon, **Istoria modernă a României**, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1985, p. 243.
16. **Curs de istoria artei militare**, *op. cit.*, p. 112.
17. *Ibidem*.
18. Gheorghe Platon, *op. cit.*, p. 243.
19. *Ibidem*.
20. Ioan Scurtu, **Monarhia în România 1866-1947**, Editura Danubius, București, 1991, p. 29.
21. *Ibidem*, p. 30.
22. Armata de operațiuni era formată din Corpul 2 armată cu diviziile 3 și 4 infanterie și Divizia de rezervă rezultată din reorganizarea Diviziei 2 infanterie.
23. Armata de observație era formată din diviziile 1 și 2 infanterie.
24. Florian Tucă; Mircea Cociu; Dr. F. Chirea, **Bărbați ai datoriei, 1877-1878**, Mic dicționar, Editura Militară, București, 1979, p. 15.
25. *Ibidem*, p. 13.
26. Ștefan Ionescu; Constantin Căzănisteanu; Elena Popescu, **Eroi, fapte, mărturii**, în „Magazin istoric”, anul nr.1 din aprilie 1967, p. 4.
27. Armata de Vest aflată sub comanda domnitorului Carol era alcătuită din armata rusă de vest – formată din corpurile 4 și 9 armată, o brigadă de cavalerie și un detașament comandat de generalul Zotov –, și Corpul 2 armată român comandat de generalul Alexandru Radovici.
28. **Documente privind istoria României. Războiul de independență**, vol. I, București, 1951, p. 659 - 661.
29. Ion Țuța, *op. cit.*, p. 226.
30. Vasile I. Mocau, **Figuri de eroi din războiul pentru independență din 1877 - 1878**, în „Studii și materiale de muzeografie și istoria militară”, M.M.C., nr. 1, 1968, p. 145.

31. Ștefan Ionescu; Constantin Căzănișteanu; Elena Popescu, op. cit., în „Magazin istoric”, anul I, nr. 1 din aprilie 1967, p. 4.
32. **Istoria trupelor române de grăniceri**, op. cit., p. 186.
33. Ștefan Ionescu; Constantin Căzănișteanu; Elena Popescu, op. cit., în „Magazin istoric”, anul I, nr. 1 din aprilie 1967, p. 5.
34. *Ibidem*.
35. La Plevna turcii au pierdut 6000 de morți și răniți, 77 de tunuri, iar 34.000 de militari turci în frunte cu mușirul (maresalul) Osman Pașa au căzut prizonieri, Vezi Nicolae Ciachir, **România în sud – estul Europei (1848 - 1886)**, Editura Politică, București, 1968, p. 171-172.
36. Tiberiu Velter; Vladimir Zodian, **Asediul Vidinului**, în „Studii și materiale de muzeografie și istorie militară”, M.M.C., nr. 10, 1977, p. 119-123.
37. *Ibidem*, p. 125.
38. Curs de istoria artei militare, **op. cit.**, p. 132, Vezi Gheorghe Platon, op. cit., p. 247.
39. Ioan Scurtu, op. cit., p. 30.

L'infanterie roumaine dans la Guerre d'Indépendance (1877-1878)

- Résumé -

La conquête de l'indépendance d'Etat de la Roumaine représente un moment important dans l'histoire militaire du peuple roumain. Le prix de cette victoire a représenté le sacrifice de 10.000 soldats roumains tombés sur le champ de combat, morts ou blessés. La Guerre d'indépendance a mis en relief la contribution de l'infanterie roumaine (organisée et développée à la proposition du colonel Slăniceanu en novembre 1876, ayant à la base la loi de 1872). Pour leurs prouesses, les commandants roumains et russes leur ont accordé des décorations et des brevets, ils ont cité en ordre du jour les soldats roumains qui ont exemplairement accompli leur devoir envers le pays.

Au 2/14 decembre 1877, à Plevna, dans l'ordre du jour adressé à l'armée, Carol I-er affirmait: "... Le livre d'or des siècles va garder, sur ses pages ineffaçables, le nom de ces bravoures à côté de votre nom".